

Sygn. akt V KZ 26/14

POSTANOWIENIE

Dnia 17 lipca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Szewczyk

w sprawie **T. K.**,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 17 lipca 2014 r.,

zażalenia skazanego na zarządzenie Przewodniczącego IV Wydziału Karno -
Odwoławczego Sądu Okręgowego w P. z dnia 24 marca 2014 r. o odmowie
przyjęcia kasacji,

na podstawie art. 437 § 1 k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

**uchylić zaskarżone zarządzenie oraz poprzedzające je
zarządzenie z dnia 19 listopada 2013 r. o odmowie ustanowienia
skazanemu obrońcy z urzędu i sprawę w tym zakresie przekazać
do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w P.**

UZASADNIENIE

W dniu 5 października 2013 r. T. K. wniósł sporządzoną osobiście kasację
od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 3 lipca 2013 r.

Zarządzeniem z dnia 31 października 2013 r. skazany został wezwany na
podstawie art. 120 § 1 k.p.k. do uzupełnienia braków formalnych kasacji własnej
poprzez jej sporządzenie i podpisanie przez adwokata oraz uiszczenie opłaty od
kasacji w kwocie 450 zł w terminie 7 dni pod rygorem odmowy przyjęcia kasacji.

W odpowiedzi na powyższe zarządzenie T. K. w dniu 8 listopada 2013 r.
złożył wniosek o wyznaczenie obrońcy z urzędu.

Zarządzeniem z dnia 19 listopada 2013 r. upoważniony sędzia Sądu Okręgowego w P. na podstawie art. 78 § 1 k.p.k. odmówił ustanowienia skazanemu obrońcy z urzędu dla potrzeb postępowania kasacyjnego. Zażalenie wniesione przez skazanego na to zarządzenie Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 11 marca 2014 r. (V KZ 7/14) pozostawił bez rozpoznania.

Powyższe skutkowało wydaniem przez Przewodniczącego IV Wydziału Karno - Odwoławczego Sądu Okręgowego w P. w dniu 24 marca 2014 r. na podstawie art. 530 § 2 k.p.k. w zw. z art. 120 § 2 k.p.k. zarządzenia o odmowie przyjęcia kasacji własnej T. K. z dnia 5 października 2013 r.

Zażalenie na to zarządzenie wniósł skazany, w którym powołując się na naruszenie art. 79 § 1 k.p.k. poprzez jego niezastosowanie, wniósł o uchylenie zaskarżonego zarządzenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie zasługuje na uwzględnienie.

Bezsprzecznie ma rację Przewodniczący IV Wydziału Karno – Odwoławczego Sądu Okręgowego w P. stwierdzając, że zgodnie z art. 526 § 2 k.p.k. kasacja, jeżeli nie pochodzi od prokuratora, powinna być sporządzona i podpisana przez adwokata. Niewątpliwie też kasację złożoną w niniejszej sprawie skazany sporządził osobiście i pomimo wezwania, nie uzupełnił braku formalnego tego pisma, poprzez sporządzenie go i podpisanie przez adwokata. Nie został jednak prawidłowo pouczony o sposobie i terminie do wniesienia kasacji po oddaleniu wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu. Zaskarżone zarządzenie jest zatem dotknięte poważnym uchybieniem procesowym w postaci obrazy art. 16 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 524 § 1 k.p.k.

Uchybienie to polegało na wydaniu zaskarżonego zarządzenia niezwłocznie po negatywnym rozpoznaniu wniosku skazanego o wyznaczenie obrońcy z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, chociaż właściwa interpretacja art. 524 § 1 zd. 1 k.p.k. oraz utrwalony pogląd judykatury (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 27 kwietnia 2004 r., II KZ 15/04; z 12 grudnia 2012 r., V KZ 84/12), zobowiązują Sąd wpierv do pouczenia o 30-dniowym terminie do wniesienia kasacji przez obrońcę z wyboru i dopiero po jego bezskutecznym upływie do wydania zarządzenia odmawiającego przyjęcia kasacji własnej skazanego.

W realiach sprawy uchybienie to mogło mieć wpływ na treść zaskarżonego zarządzenia. Brak stosownego pouczenia o możliwości wniesienia kasacji przez obrońcę z wyboru w istotnej mierze pozbawia skazanego gwarancyjnej funkcji terminu 30 dni, a w przypadku skazanego pozbawionego wolności, iluzorycznym czyni jego prawo do wniesienia kasacji i rzetelnego procesu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2008 r., IV KZ 82/08).

Niezależnie od powyższego wypada zgodzić się ze skarżącym, że ocena Sądu Okręgowego zaprezentowana w uzasadnieniu decyzji o odmowie wyznaczenia obrońcy z urzędu jest dowolna. Nie odnosi się ona do realnej sytuacji majątkowej skazanego, która w ogóle nie podlegała badaniu, lecz do hipotetycznego założenia, że „skazany musi posiadać źródło dochodu, którego nie chce ujawnić, a ponadto nie istnieją żadne przeciwwskazania by skazany podjął pracę”. Brzmienie art. 78 § 1 k.p.k. zobowiązuje do wykazania, że nie jest się w stanie ponieść kosztów obrony bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i rodziny. Badaniu podlega zatem stan majątkowy skazanego w chwili złożenia wniosku o ustanowienie obrońcy z urzędu, a nie hipotetyczne założenie. Wyznaczenie obrońcy z urzędu winno zatem nastąpić zarówno w sytuacji, gdy skazany w ogóle nie ma środków na pokrycie kosztów obrony z wyboru, jak i wówczas, gdy posiadane środki są na tyle skromne, że nie pozwalają na pokrycie tych kosztów oraz utrzymanie siebie i swej rodziny na podstawowym poziomie. Nie można przyjmować, że wyznacznikiem tej sytuacji majątkowej jest „ukryte” źródło dochodów skazanego i jego potencjalne możliwości zarobkowe.

Należy ponadto przy ponownym rozpatrywaniu powyższej kwestii mieć na uwadze wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 października 2013 r., K 30/11 (OTK-A 2013, nr 7, poz. 98), mocą którego uznano przepis art. 81 § 1 k.p.k., w zakresie, w jakim nie przewiduje on sądowej kontroli zarządzenia o odmowie wyznaczenia obrońcy z urzędu dla oskarżonego, który złożył wniosek w trybie art. 78 § 1 k.p.k., za niezgodny z art. 42 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji RP, a więc z prawem do obrony, prawem do rzetelnego procesu i prawem do zaskarżania orzeczeń i decyzji wydawanych pierwszoinstancyjnie, które to orzeczenie obowiązuje od 29 października 2013 r. Wiązało ono zatem już Sąd, który w tej sprawie rozstrzygał w przedmiocie wniosku skazanego o ustanowienie

mu obrońcy z urzędu w dniu 19 listopada 2013 r. Stwierdzenie przez Trybunał Konstytucyjny w przywołanym wyroku z dnia 8 października 2013 r., K 30/11, niekonstytucyjności braku w art. 81 k.p.k. możliwości zażalenia się na odmowę ustanowienia oskarżonemu obrońcy z urzędu oznacza, że sam fakt, iż w świetle art. 459 § 2 *in fine* w związku z art. 466 § 1 k.p.k. nie jest zarządzenie zaskarżalne, nie ma tu aktualnie znaczenia. Jest to bowiem rozwiązanie niezgodne z Konstytucją RP, a Sądy, dopóki nie dojdzie do odpowiedniej zmiany przepisów, w razie zdecydowania o takiej odmowie powinny wprost stosować przepisy ustawy zasadniczej dotyczące prawa oskarżonego do obrony, jak i możliwości zaskarżania pierwszoinstancyjnie wydanych decyzji procesowych wskazanych w tym orzeczeniu Trybunału (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 marca 2014 r., IV KZ 13/14).

Kierując się przedstawionymi względami, Sad Najwyższy orzekł, jak na wstępie.